

**Yıldız Kızılabdullah ve Tuğrul Yürük'ün “Din Eğitimi Modelleri Çerçevesinde
Türkiye’deki Din Eğitimi Üzerine Genel Bir Değerlendirme” Başlıklı Bildirilerini
Müzakere¹**

Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

Öncelikle, bu sempozyumu düzenleyen ve emeği geçen, SÜ İlahiyat Fakültesi'nin değerli yönetici ve din eğitimcilerine teşekkür ve tebriklerimi sunuyorum. Aynı şekilde müzakeresini yaptığım bildiriye hazırlayan arkadaşlara da tebrik ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Yıldız Kızılabdullah ve Tuğrul Yürük, 21 sayfalık bildirilende dünyadaki ve Türkiye’deki okulda din dersi konusundaki tartışmalarını çok güzel özetlemişler. Onlar, bunu yaparken olanı ortaya koymuşlar yani iyi bir betimleme yapmışlar, Türkiye’deki modelin yerini belirtmişlerdir. Ama sonuç olarak, bir değerlendirme yapıp önerilerde bulunmak istememişler. Bu nedenle ben de önce bir iki konuda arkadaşlarımla görüşlerine eleştiri getirip, onların bildirilerini tamamlayıcı önerilerimi sunmak istiyorum.

İlk olarak, arkadaşlarımla dikkat etmediği imla konusunda küçük bir hatırlatma yapmak istiyorum. Kilise yazarken, “K” harfi büyük olursa kurumu, küçük olursa mabedi binayı ifade eder. Arkadaşların, bildiride açıkladıkları din öğretimindeki üç modelden biri olan “dini öğrenme” modelindeki, dini kelimesindeki “İ” harfinde şapka var mı yok mu, belli olmamaktadır. Çünkü şapka koyarsak veya koymazsak anlamlar oldukça farklı olmaktadır. Bu sıradan bir yazım yanlışı değildir. Çünkü dini kelimesine şapka koyduğumuzda, dinî yani dinsel dediğimiz dine ait anlamını kastetmiş oluyoruz; şapkasız dini dediğimiz zaman bir tamlama şeklinde kullanmış oluyoruz. Bu nedenle arkadaşlar, yazılarında buna dikkat ederlerse daha net anlaşılabilir olurlar. Kısaca, arkadaşlar, “dini öğrenme (learning religion)”, derken neyi kastetmiş olduklarını şapka ile ayırt etsinler. Çünkü bildiri metninde zaman zaman şapka var zaman zaman da yok.

İlk olarak ben arkadaşların da kısaca bahsettiği şu hususu önemle vurgulamak istiyorum. Her ülkede olduğu gibi, Türkiye’de din öğretiminin durumu da kendisine özgü bir karakter taşımaktadır. Türkiye’deki ve özellikle Batı ülkelerindeki uygulamaların arka planına ve tarihine baktığımızda farklı sebepler olduğunu görmekteyiz. Din derslerinin ya da din öğretiminin uygulama biçimleri ile ülkenin tarihî, siyasî ve toplumsal yapılarının arasında büyük ilişkiler vardır. Örneğin, Fransa’da uygulanan din eğitimi ile ilgili politikaların

¹ SÜ İF tarafından düzenlenen 8-9 Mayıs 2009 tarihlerinde “Kuram ve Eylem Yönüyle Din Eğitiminin Teorik ve Felsefi Temelleri” Konulu Sempozyumda Yıldız Kızılabdullah ve Tuğrul Yürük’ün hazırladığı tebliği müzakere.

² www.mehmetzekiaydin.com Email: mza@mehmetzekiaydin.com

oluşmasında, ülkenin tarihî yapısı, siyasal durumu ve toplumsal etkenlerin rolü büyüktür. Bu bağlamda, Fransız İhtilalinin ve Katolik Kilisesinin ülkede yüzyıllarca yönetim üzerindeki etkileri vurgulanmalıdır. Aynı şekilde, ABD, Belçika, Japonya ve İslam ülkelerinin tarihsel, toplumsal ve siyasal yapılarının farklılığı onların din eğitimindeki uygulamalarında farklılıklar meydana getirmektedir. Örneğin, Belçika’da Katolik Kilisesi ilk, orta ve yükseköğretimin yarısından fazlasını elinde tutmakta ve bu okulların masrafları devlet tarafından karşılanmaktadır. Fransa’da kiliselerin binaları devlete aittir; bu nedenle de yenileme ve bakım masrafları devlet tarafından karşılanmaktadır. İşte bu sebeple, genel olarak eğitim sistemleri ve özelden de din öğretimi uygulamalarının karşılaştırılmasında her ülkenin durumu, tarihî, siyasî ve toplumsal yapıları ile din-devlet ilişkileri göz önünde tutulmalıdır.

Din öğretiminin yasal durumu yanında, içeriklerinin belirlenmesi ve uygulanan öğretim yöntemlerinin seçiminde de ülkelerin sosyal ve kültürel yapılarının etkisi vardır. Özellikle Batı ülkelerinde yaşanan hızlı ve köklü toplumsal değişiklikler sonucu dinin öğretimi ve tebliği konusunda yeni yaklaşımlar ve anlayışlar ortaya konulmaktadır. Batı ülkelerinde örneğin, İngiltere ve Almanya’da geliştirilmeye çalışılan “fenomenolojik” din dersi yaklaşımının temelinde toplumun dine karşı tavrındaki değişiklikler yatmaktadır. Yapılan çeşitli anketler göstermektedir ki, Batı Avrupa ülkelerinde, insanların dine karşı bakış açısı değişmekte, gittikçe dinden uzaklaşmaktadır. Nitekim arkadaşların da söylediği gibi, doktriner din öğretimine yapılan eleştirilerin önemli bir bölümü de laiklik ilkesi ve sekülerleşme bağlamında yapılır.

İşte yukarıda belirttiğim nedenlerle, biz konuyu ele alırken yerel yani kendi sorunlarımızı dikkate alsak daha iyi olur diye düşünüyorum. Örneğin, Avrupa halklarıyla bizim toplumumuzu karşılaştırdığımızda Polonya gibi istisnalar dışında bizim toplumumuzun oldukça dindar olduğunu gözlemliyoruz. Durum böyle olunca da halkımızın dine ve din dersine bakışının farklı olduğunu dikkate almak zorundayız. Bizim toplumumuzda, bir kısım insanlar laiklik bahanesiyle din dersine karşı çıkarken ya da din dersinden şikayet ederken; büyük çoğunluk din dersinden memnundur ve hatta bir kısmı da şu andaki din dersini yetersiz bulmaktadır. Bu görüşlerimden tamamen yerel olalım ve dünyadaki gelişmelerden uzak kalalım, dediğim anlaşılmalıdır. Türkiye, kapalı bir rejim uygulayan bir üçüncü dünya ülkesi değildir ve dünyadaki gelişmelerden ve tartışmalardan uzak kalamaz, kalmamalıdır. Ancak ülkemize ait sorunlara öncelik verebiliriz.

Ben arkadaşlarımın, şu kanaatlerini kabul ediyor ve tekrarlıyorum: “Türkiye, geçirdiği din eğitimi ve öğretimi tecrübesi neticesinde en son zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Dersini benimsemiştir. Benimsenen dersin, ayrılıklara sebep olmaması ve toplumsal birlik ve bütünlüğü destekleyici olması bakımından yaşanan toplumun gerçekleriyle uyum içerisinde olması gerekmektedir. Bu bakımdan toplumdaki farklılıkları da içerisine alabilecek, bütünleştirici din eğitimi modellerine ihtiyaç vardır. Türkiye, bu ihtiyacı zikredilen model ile gerçekleştirmeye çalışmıştır.”

Bu çerçevede Türkiye’deki din eğitimi uygulamaları ile ilgili şu öneriler de bulunmak mümkündür:

1.Mevcut Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi zorunlu dersler arasında yer almalıdır ve Anayasadaki 24. madde aynen korunmalıdır.

2.Daha fazla dini eğitim almak ve çocuklarına öğretmek isteyenlerin istekleri ve ihtiyaçları bilimsel yöntemlerle belirlenmeli ve örgün eğitim kurumları dışında yaygın eğitim kurumları aracılığıyla karşılanmalıdır. İsteğe bağlı daha fazla din eğitiminin okulda mı, camide mi, Kur’an kurslarında mı yani nerede, nasıl yapılacağı konusunun anayasaya girmesine gerek yoktur. Bu tartışmayı anayasa tartışmalarından ayrı olarak daha geniş çerçevede yapmak gerekir.